

Reetta Lepistö

Tutkimuspankki mahdollistaa uudet kohtaamiset, oivallukset ja näkökulmat

Vapriikin kuva-arkiston ja Tampereen yliopiston yhdessä kehittämä Tutkimuspankki on museon ammattilaisten, tutkijoiden, opiskelijoiden, ideoiden ja tutkimusmateriaalin kohtaamispaikka.

“Näkyvintä kuvissa on ollut luonnollisesti liikenteen ja siihen liittyvän teknologian kehitys ja sen vaikutus ihmisten matkantekoon ja arkeen – voisi sanoa, että valitsemamme kuvat ja niiden analysointi teemamme mukaan onnistui kenties paremmin kuin osasimme alun perin odottaa.” Näin kiteytti kolmihenkinen opiskelijaryhmä valokuva-aineistoon pohjautuvaa tutkimustaan, joka koski liikenteen kehitystä ja kaupunkikuvan muutosta Tampereella 1800-luvun lopulta vuoteen 2018.

Tutkimus liittyi Vapriikin kuva-arkiston ja Tampereen yliopiston yhteistyössä toteuttamaan kurssiin Valokuva historian tekijänä, jonka aikana eri tieteenalojen opiskelijat perehtyivät valokuva-aineistojen analyysimenetelmiin, valokuvan käyttämiseen historiallisten ilmiöiden tutkimisessa sekä valokuvan vaikutukseen yhteiskunnan ja kulttuurin rakentumisessa.

Museoiden näkökulmasta yksi oleellinen osa kurssia oli Vapriikin kuva-arkiston Tutkimuspankin pilotointi. Ajatus Tutkimuspankista lähti liikkeelle vuonna 2018yliopistosektorin tarpeesta saada kuvia tutkimuksen käyttöön ja museosektorin tarpeesta avata kuvakokoelmiaan tutkimuksen piiriin saaden uusia ja oivaltavia näkökulmia aineistoihinsa – olimme nimittäin Vapriikin kuva-arkistossa tunnistanee, että hallinnoimastamme lähes kahden miljoonan kuvan kokoelmasta saattoi jalostaa paljon sellaista, mihin emme itse kyenneet. Halusimme myös, että kuvien äärellä kohtaisivat eri tieteenalat, kuten Valokuva historian tekijänä -kursilla tapahtui, mikä teki tiedon tuottamisesta rikasta, monimuotoista ja inspiroivaa.

Kuvakaappaus Tutkimuspankin sivuilta.

Alkuperäinen ajatuksemme oli koota Tutkimusaihepankki, eli listata sivustolle eri tutkimusaiheita, joista tutkijat ja opiskelijat saattoivat poimia käyttöönsä mieleisensä ja muokata niistä sopivat kulloistakin käyttöä ajatellen. Huomasimme kuitenkin nopeasti, että käyttäjien tarve oli hyvin toisenlainen: he tarvitsivat työkalun, jonka avulla pystyi muodostamaan käsityksen laajasta kuvakokoelmasta ja sen käyttömahdollisuuksist sopivaa tutkimusmateriaalia ja inspiraatiota tutkimuksen tekemiselle.

Pohdimme asiaa uudelleen ja lopulta päätimme esitellä valokuva-aineistomme mahdollisimman kattavasti, tiiviisti ja ymmärrettävästi: tavalla, johon suuret olemassa olevat tietokannat eivät pystyneet. Aloimme kirjoittaa osakokoelmakuvauiluja auki yksi kerrallaan, koota kokoelmiamme palikka toisensa jälkeen suureksi kokonaisuudeksi. Tätä kautta avasimme käyttäjille uudenlaisen tavan etsiä tietoa, hahmottaa kokonaisuutta ja saada ideoita. Samalla loimme mallin siitä, miten ja missä järjestyksessä kokoelmamme olivat syntyneet. Yhdessä Siiri-kokoelmatietokannan kanssa osakokoelmakuvauiluista muodostui ennennäkemätön tapa hahmottaa suurta kuvamäärää sekä tarkentaa hakuja.

Valokuva historian tekijänä -kursilla etsimme tutkimuslähteiksi digitoimattomia valokuvia valokuvaluetteloiden avulla. Tästä syntyi ajatus tuoda myös valokuvaluettelot ja kuvauspäiväkirjat Tutkimuspankin piiriin, kaikkien ulottuville. Toimenpide edisti nopeasti kuvien saatavuutta, sillä kuvien digitointi ja vieminen tietokantaan on hidasta. Aloitimme myös luetteloiden muuntamisen taulukkomuotoon, mikä mahdollisti haut tiedostojen sisällä. Lisäksi taulukkomuotoiset luettelot soveltuivat tiedon jalostamiseen, kuten datavisualisointien tekemiseen. Digitoidut valokuvaluettelot osoittautuivat välittömästi suosituiksi niin museon henkilökunnan, tutkijoiden, opiskelijoiden kuin yksityisten henkilöidenkin piirissä.

Alkuperäinen Tutkimusaihepankki-termi vaihtui nopeasti Tutkimuspankiksi sisällön laajennuttua ja muututtua käyttäjien tarpeiden mukaiseksi. Tällä hetkellä Tutkimuspankissa on viisi pääsisältöä: osakokoelmakuvauilut, valokuvaluettelot, esimerkkejä mahdollisista tutkimusaiheista tutkimuksen innoittamiseksi, kokoelmistamme julkaistut tutkimukset sekä yhteystiedot tuen ja tiedon saamiseksi. Tutkimuspankin lisäksi tarjoamme aineistostamme tutkimusta tekeville pääsyn Siiri-kokoelmatietokantaan laajennetuin oikeuksin.

Kuvakaappaus Tutkimuspankin sivuilta.

Tutkimuspankki on luonut Vapriikin kuva-arkistoon täysin uudenlaisen toimintakulttuurin, jossa me toimimme samanaikaisesti aineistomme asiantuntijana, esittelijänä, välittäjänä ja tutkimuksen mahdollistajana. Tutkimuspankin kautta olemme saaneet eri asiantuntijuudet kohtaamaan, mikä on synnyttänyt antoisan ympäristön toimia ja tutkia. Lisäksi Tutkimuspankki on tuonut kuviemme ääreen käyttäjät, jotka rikastuttavat kulttuuriperintöämme uusilla näkökulmilla ja oivalluksilla ja pitävät kokoelmamme elossa.

Toivotamme teidät kaikki tervetulleiksi kuvien mahtavaan maailmaan ja tutustumaan Tutkimuspankkiimme: tutkimuspankki.fi

Kirjoittaja on YTM, joka työskentelee tutkijana Tampereen museoissa.

Artikkelivinkki:

Laine Silja, Männistö-Funk Tiina & Vahtikari Tanja: Kadun kuvat – Valokuvat lähteinä kaupunkihistorian tutkimuksessa. Historiallinen Aikakauskirja 2/2019, s. 169–185.